

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

7. Valeat ne pactum, vt termino praefixo censuarius pensionem soluat in
domo creditoris, alioqui mittatur nuntius cum censuarij expensis ad
exigendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

stringit contrahentem ne licite alienet, & facta alienatione ad interesse teneatur leg. si quis ita. §. ea lege ff. de verb. obligat. non tamen alienationem factam irritat.

Præterea stante motu proprio Pij V. irritantis quælibet pacta, & conuentiones contra formam ibidem præscriptam, videtur necessario affirmandum alienationem factam validam fore, vt colligitur ex illis verbis. Quæmodum neque pactum auferens, aut restringens facultatem alienandi rem censui suppositam &c. vbi pacta hæc quæ facultatem alienandi coarctant irritant, & annullant.

3 Nihilominus verius existimo posito huiusmodi pacto alienationem rei censui suppositæ comparatione emptoris census nullam esse, nullumque dominium tertio possessori communicare quoad effectum impediendi pactationem. Quod latè comprobatur Auendaño tract. de censib. Hispania. capit. 8. §. ex numero 5. Tum ex leg. si creditor. §. fin. ff. de distract. pignor. vbi deciditur nullam esse venditionem rei, in qua simul cum hypotheca legali coniungitur prohibitio alienationis ex pacto, & conuentione; vt in re censui supposita, & promissa non alienari contingit. Tum ex leg. quoties. Cod. de rei vindic. vbi rei vni venditæ, & venditioni hypothecata, promissæque nemini alteri alienandi impeditur valida alienatio. Tum ex leg. emptorem. Cod. locari vbi si rei locatæ accedat pactum non alienandi cum hypotheca nullam reddit venditionem subsequenter.

4 Neque fundamenta contraria obstant. Nam esto dominus rei censitæ permanferit censuarius facta ea conuentione, sed non vt alienare rem censitam possit: stat enim optime censuarium habere dominium rei censitæ, impediti tamen ab illius alienatione ex voluntariè susceptæ obligatione. Si enim possessor maioratus impeditur ab alienatione rerum maioratus esto illarum habeat dominium, quid mirum si impeditur censuarius qui rem censitam, & consequenter censui hypothecaram non alienare promittit.

Ad secundum respondeo illis in locis vbi bulla Pij V. recepta est validam & licitam esse alienationem rei censui suppositæ, quia sub ea conditione hypothecatur, & quia pactum non alienandi annullatur à Pontificè. Secundo respondeo Pium V. non permisit alienationem liberam rei censitæ, neque pactum restringens absolute facultatem alienandi irritasse; aliàs concederet censuarii facultatem se à censu eximendi facta translatione rei censui suppositæ in tertium possessorem, sed solum comparatione ipsius censuarii, non comparatione emptoris, & quoad effectum vt pactio stetur. Nam comparatione emptoris nulla est, idèque tertius possessor sicuti & censuarius via ordinaria, & executiva conueniri potest. Sicuti lauius profequitur Auendaño d. c. 8. §. nu. 10. & seqq.

5 Oportet autem ad hunc effectum, vt res censita non solum generaliter, sed specialiter hypothecata sit, aliàs tertius possessor conueniri non potest. Postiã autem hypothecã speciali conueniri potest via ordinariã. Si autem huic hypothecæ additum sit pactum non alienandi, non solum ordinariã, sed executiã conueniri poterit.

6 Secundo dubitabis, valeatne pactum, ne censuarius rem censitam alienet te non præmonito? Constat hoc pactum validum esse inspecta constitutione Pij V. siquidem etiam secluso hoc pacto obligatur censuarius ante alienationem rei censitæ te census emptorem monere, & per mensum tuum consensum expectare.

7 Seclusã autem constitutione Pij V. etiam pactum illud validum est, nec censio ob eius causam pensiones diminuendas, aut pretium augendum. Quia hæc conditio monendi censuarii, cum res censita alienanda est videtur contractui censuali tacitè inesse, aut saltem ex æquitate illi esse debita. Nam cum censuarius teneatur ex ipso contractu rem censitam non alienare in personam, à qua pensiones difficultius emptor recuperet, vt bene Valen. 2. 1. disp. §. 9. 2. 2. punct. 7. Vega in sum. & epitome verbo census casu 3. & 2. Salas tract. de censib. dub. 2. 3. in fine, consequens est vt debeat emptorem monere, vt potè cuius interest pensionum comparatio.

8 Tertio dubitabis, valeatne pactum, quo censuarius obligatur in casu alienationis emptorem census præferre? Breuiter respondeo validum esse, quia satis rationi consonum est, vt censualista in re censita aliis emptoribus præferatur, cum ipse in ea re ius hypothecæ realis habeat. Sed an ob huiusmodi conditionem pretium augere, vel pensionem diminueret teneatur? Lessius lib. 2. cap. 22. dub. 11. necessarium esse, sed rectius id affirmat Salou. de censib. art. 3. controuers. 5. ad finem. Salas dub. 2. 3. num. 2. Quia ex vi huius pacti astringitur venditoris libertas rem censitam alteri alienandi quod onerosum est, & in contractu censuali non inclusum.

9 Maior est dubitatio, An ex vi huius pactiois impediatur in tertium possessorem translatio dominij rei censitæ. Nam Ioann. Matien. in leg. gloss. 1. num. 6. tit. 1. lib. 5. noua collect. & Salas d. dub. 2. 3. negant impediti. Tum quis non impedi-

tur hæc translatio per actuale venditionem abique traditione priori emptori facta. Ergo à fortiori non impeditur per promissionem venditionis faciendæ. Tum quia hæc promissio non est pactum, & obligatio alienandi rem, sed solum non alienandi in alterum casu quo de facto alienare velis. Sed rectius Ioann. Gutier. 2. pract. quæst. 1. 67. num. 1. & Auendaño tract. de censib. Hispan. cap. 8. §. nu. 10. affirmant nullam esse eam venditionem, eo quod sit rei quæ simul cum hypotheca reali habeat pactationem adiunctam, ne in alterum quam in emptorem alienetur, quo duplici vinculo apposito translatio dominij impeditur ex leg. si creditor. §. de distract. pignor. & ex aliis quæ in similibus seruius dicitur.

Quarto dubitabis de pacto soluendi decimam emptori census casu quo venditor rem censitam alienauerit? Constat in illis locis, vbi bulla Pij V. recepta est hoc pactum in censibus emptoriis, & redimibilibus reprobati. Nam Pontifex inquit volumus eum semper habere, ac sine solutione laudemij, &c. Sic Salou. art. 3. de censib. controu. 1. §. in altera parte. Salas tract. de censib. lib. 2. 9.

Inspecto autem iure naturali, & diuino damnant prædictum pactum Eman. Rodrig. tract. de censib. dub. 2. Vega in sum. & epitome de censib. casu 2. Palacios d. de contractib. cap. 6. in fine. Ducuntur, quia est grauamen censuario impositum vix pretio compensabile. Sed hæc sententia procedit pretio census non aucto, aut pensionibus non diminutis: at si augmento pretij, vel pensionum diminutione hoc grauamen compensetur vt prudentis arbitrio compensari potest, abique dubio sustinendum est hoc pactum tantquam validum, & licitum. Quod non leuiter confirmat vltus regni Aragoniæ, vbi teste Eman. Rodriguez in omnibus censibus hæc conditio seruatur. Et in regno Castellæ in censibus irredimibilibus, vt Couarun. 3. var. capite 7. numero 5. adnotat. Atque ex contrahentium pactone seruandam esse hanc conditionem, si augmento pretij, vel diminutione pensionum compensetur merito docuerunt Anglis, quæst. de censib. art. 6. diffinit. 2. Salou. de controuers. 1. §. ante 6. conditionem. Lessius lib. 2. cap. 22. dub. 11. n. 72. Salas, 1. de censib. cap. 19.

§. VII.

Valeatne pactum vt termino præfixo censuarius pensionem soluat in domo creditoris, alioquin mittatur nuntius cum censuarij expensis ad exigendum.

- 1 Distinctione huic quæstioni fit facta.
- 2 Inspecto iure communi validum est.
- 3 Pactum de soluendis salariis, & expensis ob non solutum pensionem suo tempore licitum est.

Cum debitor, & creditor sunt diuersi fori, aut debitum non est pecuniarium non obligatur debitor ad domum creditoris debitum deferre, sed satisfaci, si paratus existat domi soluere. Cum verò debitum est pecuniarium, & creditor, & debitor eiusdem sunt fori regulariter in domum creditoris debitum deferendum est, vt docent Bar. Bald. Paul. Arberic. & ferè omnes Doctores in leg. item illa. ff. de conditio. & p. pecuniis. Hincque resoluimus punct. 16. Item bulla Pij V. pactum deferendi pensionem in domum creditoris sustinendum esse, cum natura contractus eam solutionem exigit. Secus verò si sit præter eius naturam, tametsi in omni causa Gaspar. Roderic. lib. 2. quæst. 6. num. 7. Eman. Rodrig. in expli. et motus proprij de censib. dub. vltim. conseruatur sustinendum esse.

Inspecto verò iure communi Auendaño tract. de censib. Hispan. cap. 92. num. 6. contendit hoc pactum deferendi debitum in domum creditoris reprobare, eo quod hæc conditio grauat censuarium, & creditorem leuat, & consequenter diminuit census pretium, quod vt potè indiuisibile, & legale minui non debet. Sed rectius sustinendum esse docuit Eman. Rodrig. in expli. et motus proprij de censib. dub. vltim. Vega in sum. & epitome census casu 2. 5. Rebell. de obligat. iustit. 2. p. lib. 10. quæst. vltim. difficult. 2. Salas tract. de censib. dub. 30. num. 2. Gaspar Roderic. lib. 2. de redimib. quæst. 5. num. 4. Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 5. Ratio est, quia esto sit præter naturam censualis contractus illa obligatio potest pretio compensari. Cui compensationi non obest pretium esse lege taxatum. Nam huic pretio taxato census potest aliud pretium superaddi occasione grauaminis adiecti. Quinimo non desunt Doctores, Caballia. de contractib. quæst. 9. per totam. Eman. Rodrig. dicto dub. vlt. & propendet Gaspar Roderic. lib. 2. de annuis redditib. q. 6. n. 6. asserentes nullo pretio aucto, vel pensionum diminutione apposita validum esse pactum, vt pensio soluenda in domum creditoris deferatur. Nam cito censuarius hac obligatione gra

gratuetur id non provenit a contractu, sed a qualitate censuarii, quia est forensis, & alterius a creditore fori. Quod emptori census non videtur imputandum qui se indemnem ferare potuit, quique forensis preterit in emptione census, cum posset illo repulso vicinum eligere.

Illud est certum pactum de soluendis salariis, & expensis ob non solutam pensionem tempore prefixo etiam stante constitutione Pij V. licitum est, quia est pactum de damno emergente vitando, ad quod ipse censuarius iure naturali tenebatur, sicut scripsit Gutier. lib. 1. canon. quest. cap. 39. n. 44. Nauarr. post comment de usur. gloss. 9. num. 93. Gaspar Roderic. lib. 2. de redditib. quest. 6. num. 10. Salas de censib. dubit. 30. in fine.

§. VIII.

An pactum, ut debitor fundum censui suppositum tradat creditori, ut ex eius fructibus pensionem accipiat, & quod superest debitori reddat sustinendum sit?

- 1 Inspecio iure Pij V. nequit fieri bene inspecio iure communi, si pretium augetur.
2 Temperatur nisi censuarius suspectus de solutione pensionum esset.

Respondeo sante bulla Pij V. nequaquam sustinendum esse, quia est pactum preter naturam contractus, & in gravamen venditoris, siquidem obligatur venditor abstinere ab usu proprii fundi, & in emptorem transferre. Quae ratio probat inspecto iure communi fieri non posse censu per pretium ordinariu empto. Secus vero si aucto pretio, vel pensionum diminutione hoc onus venditori compensetur. Vt late probat Gaspar Roderic. lib. 2. de redditib. qu. 1. n. 4.

Si autem venditor suspectus esset, nec fideiussorem daret praestandam pensionum posses obligare venditorem, ut fundum aut quolibet aliud pignus tibi concederet interim ac fideiussorem inueniret, quia illud pactum non est alienum a censu, cum solum spectet tuam indemnitatem, & posset a venditore prestito fideiussore fundum redimere. Vt bene Gaspar Roderic. d. q. 1. n. 13. aduertit.

§. IX.

Num pactum de anticipata pensionum solutione sustinendum sit?

- 1 Nequaquam sustinendum est, nisi alia via compensetur.
2 Hac compensatio scrupulosa est.

Respondeo nequaquam sustinendum esse, nisi forte augmento pretij, vel pensionum diminutione, aut alia via compensentur, quia de natura huius contractus est, ut pro rata temporis elapsi solvatur pensio, ut multis comprobatur Covarrua. 1. var. capit. 15. numero 10. & 11. Molina. disp. 190. claus. 3. Rebelle. 2. p. de obligat. in fin. lib. 10. quest. 6. num. 9. Lessius lib. 2. cap. 22. dub. 12. num. 18. Salo. art. 3. de censib. disp. 12. Salas tract. de censib. late Roderic. de redditib. lib. 1. q. 18. ex n. 12. & seq.

Dixi nisi supra ordinariu pretium census compensetur praedictum gravamen. Nam compensari posse videtur assumendum. Non enim aliqua pensionum anticipata solutio emptioni obstat potest, quandoquidem pecunia credita censum emi posse dixerimus. Fateor tamen scrupulosum esse contractum, & in praxi non admitendum, si in principio contractus cum pecuniam venditoris tradis ipsum obligas, ut ex illa pensionem futuram soluat, quia perinde est ac censum emere minori pretio, ideoque debes ab ea exactione, utpote praesumptiu iniusta omnino abstinere.

PUNCTVM XXV.

Debeaturne gabella ex censu consignatio, & a quibus personis, & quo loco soluenda?

- 1 Gabella ex censu consignatio debetur.
2 Quod verum est etiam ex venditione census iam constituti.
3 Si rem censui suppositam vendas ea conditione, ut emptor ad solutionem census obligetur. Afirmat Molina deberi gabellam ex toto pretio.
4 Sed contrarium aliq non improbabiler docuerunt.
5 Ad quem spectet solutio gabella.
6 Locus ubi soluenda est, debet esse ubi bona hypothecata specialiter sita sunt.
Eerd. de Castro de Iust. & Iure. Pars I L

7 Venditio, seu permutatio censuum regalium ob hac obligatione excimitur.

Gabella ex sola emptione, & venditione, ac permutacione debetur in Hispania, ut constat ex leg. regia 1. & 2. tit. 7. lib. 9. collect. Cum autem in censu consignatio vera emptio, & venditio interueniat, ut saepe dictum est ex hoc casu gabella debetur. Vt tradunt Lazarte de decima vendit. & permutat. c. 10. n. 4. Mol. disp. 384. Gaspar Roderic. lib. 2. de redditib. q. 4. per totam. Quod non solum in censu perpetuo redimibili, sed etiam in censu vitalitio procedit, quia etiam in illo intercedit venditio iuris exigendi pensionem durante vita. Vt resoluunt aduersus Sarmient. 7. select. c. 1. n. 40. Mol. d. disput. 384. Lazarte d. c. 10. n. 38. Felician. 2. de censib. lib. 2. c. fin. n. 2. & seq. Auendaño tr. de censib. c. 9. n. 2. Quod procedit, ut bene probant praedicti Doctores, quamuis nulla res fuerit hypothecata. Satis enim est ad venditionem, quod censuarius pro pecunia accepta obligationem subeat soluendi vitalitium pensionem, quicquid dicat Azeuedo leg. 1. tit. 17. lib. 9. collect. n. 110. & seq. Aduertuntque ibi Felician. & Auendaño deberi gabellam ex censu siue perpetuo, siue vitalitio tanquam ex re immobili.

Adde non solum ex constitutione noui census gabellam deberi, sed ex venditione iam constituti, & in alterum translati, quia est vera emptio, & venditio. Vt post alios resoluunt Ignat. Lazarte de decima vendit. c. 10. n. 8. Auendaño d. c. 93. n. 3. Quod intelligendum est, cum ob pecuniam acceptam transferatur.

Verum si rem censui suppositam venderes eo pacto, ut loco pretij emptor ad solutionem census obligetur, grauis est dubitatio, an ex eo contractu debeatur gabella ex quantitate, & aestimatione census, vel tantum ex residuo, si aliquid tibi vltius solutum est. Debeti ex quantitate, & aestimatione census, ac proinde ex integro pretio conuento affirmat Mol. disp. 384. §. dubium est. eo quod totius rei pretium & aestimationem census emptor soluerit, perinde enim est ab onere soluendi censum liberare, ac pecuniam, qua onus illud aestimatur largiti.

Sed contrarium non improbabiler docuerunt Felician. de censib. lib. 2. cap. fin. num. 11. & 2. 1. eodem c. n. 5. Azeuedo dicit leg. 1. n. 17. lib. 9. collect. 117. Nam quoad aestimationem census attinet non videtur celebrata venditio, siquidem nihil accipis, sed rem censui affectam alteri sub eo onere donas: & in eum obligationem soluendi transmittis transmissa re censuali.

Solutio autem gabellae est si inspecto iure communi ad emptorem pertineat, ut pluribus firmat Gaspar Roderic. 2. de reddit. q. 4. n. 6. & seq. per Textum in l. debet. ff. de adilitio editio: attamen in nostro Castellae regno hoc ius competit venditori. ex l. 1. 17. lib. 9. noua collect. Sicuti resoluunt idem Roderic. cum Menchaca de controu. vsu frequen. c. 11. n. 16.

Locus autem ubi gabella soluenda est communior sententia quam refert, & sequitur Azeuedo d. leg. 1. tit. 17. lib. 9. n. 118. Felician. 2. de censib. lib. 2. c. fin. n. 5. Auendaño c. 93. n. 4. asserit esse, ubi bona censui specialiter hypothecata sita sunt. Si autem nulla sint bona specialiter hypothecata, sed solum generaliter locus solutionis erit locus contractus.

Ab hac tamen obligatione soluendi gabellam excimitur venditio, seu permutatio censuum regalium, vulgo Iuro. Nam estio ex rigore gabella deberetur, attamen in fauorem donationum regiarum non exigitur. Praeterea cum Rex hos redditus vendit gabellae non est locus, cum Rex cui gabella competebar utpote venditor reddituum obligari non potest, & inde in perpetuum a gabella soluenda excimuntur, tamen si in alterum venditione transferantur. Sicuti resoluunt Lazarte de decima vendit. & permut. c. 10. n. 76. Mol. disp. 384. in fine. Auendaño c. 93. n. 6.

PUNCTVM XXVI.

De fideiussoribus pro securitate census adiectis.

§. I.

Possintne fideiussores exigi pro securitate rei censita, & pensionis?

- 1 Aliqui negant in contractu censuali licere fideiussores exigere, cum nullum est periculum.
2 Sed contrarium praxi receptum est.
3 Qualiter hi obligentur stante Pij V. constitutione, & illa conclusa?
4 Neque pro hac fideiussoris exactione obligatur emptor pretium augere.

Spponendum est ex communi sententia praxique recepta fideiussores licite in contractibus exigi. Sed an in censuali contractu? Difficultate non caret. Nam Salo. 1. 2. artic. 3. controu. 14. negat licere, nisi adit mortale periculum quod res censita pereat, vel infructuosa reddatur, vel censua-